

Předmluva

Souhrnný roční tabelární přehled „Znečištění ovzduší a atmosférická depozice v datech, Česká republika...“ (dále jen Tabelární přehled) je vydáván jako základní přehled naměřených koncentrací znečišťujících látek ve venkovním ovzduší v České republice za daný kalendářní rok. Je určen zejména pro práci orgánů státní správy a organizací řešících problematiku životního prostředí a ochrany ovzduší v České republice. Tabelární přehled vydává Český hydrometeorologický ústav od začátku sedmdesátých let. Od roku 1981 byla data z imisních sítí sledování znečištění ovzduší ukládána a zpracovávána v Interním (později Imisním) informačním systému (IIS), který byl subsystémem Informačního systému o území (ISU). V současné době jsou data uložena v databázi Informační systém kvality ovzduší (ISKO).

Tabelární přehled je výsledkem souhrnného zpracování naměřených imisních dat ukládaných do databáze ISKO za daný kalendářní rok. Jeho posláním je především včasná objektivní prezentace naměřených imisních dat z monitorovacích sítí, která jsou ukládána do databáze ISKO. Významnou úlohou ročního zpracování je proces ověřování věrohodnosti naměřených dat (verifikace), který je nedílnou součástí zpracování dat v databázi ISKO.

Každoročně jsou imisní databáze ISKO ukládána kromě naměřených dat z monitorovacích sítí ČHMÚ a sítí Zdravotních ústavů (ZÚ) i data ze stanic sítí Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM), ČEZ, a.s., provozovaných Organizací pro racionalizaci energetických závodů (ORGREZ) a sítí komunálního monitoringu. V monitorovacích sítích na území republiky dochází v rámci optimalizace měření imisí ke změnám; v roce 1993 to bylo především ukončení provozu dřívějšího a zahájení inovovaného automatizovaného imisního monitoringu (AIM) v síti ČHMÚ, v letech 2003–2004 došlo k celkové přestavbě monitorovacích sítí ČHMÚ. Počet měřicích programů a rozmístění monitorovacích stanic bylo určeno s ohledem na cíle měření dané příslušnými směrnici EU, zákonem č. 86/2002 Sb. o ochraně ovzduší v platném znění a o změně některých dalších zákonů, a nařízením vlády č. 597/2006 Sb. o sledování a vyhodnocování kvality ovzduší tak, aby bylo zajištěno sledování kvality ovzduší na celém území ČR a zejména v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší.

Na základě požadavků EU, týkajících se národních sítí měření imisí, prokázala pracoviště imisního monitoringu ČHMÚ (IM) shodu svých činností (odběrů a měření) s náročnými požadavky na systém kvality uvedenými v mezinárodní normě ČSN EN ISO/IEC 17 025. Shoda s touto normou byla potvrzena při externím auditu třetí stranou (Český institut pro akreditaci) a pracoviště IM obdržela v roce 2005 příslušný certifikát, přičemž součástí vlastního auditu byly nejen validované postupy měření a použitá technika, ale i personál zabezpečující chod sítě. Osvědčení o shodě se týká většiny prováděných odběrů a měření v síti IM. Úspěšným absolvováním akreditačního procesu je usnadněno mezinárodní uznávání výsledků měření ČHMÚ.

Od roku 1993 tvoří Tabelární přehled jednak část zahrnující souhrnný roční přehled, a jednak podrobná část denních údajů. Souhrnná část obsahuje prezentaci celé řady imisních měření ze specializovaných monitorovacích sítí. Od roku 1994 jsou zde uváděny údaje o obsahu těžkých kovů v částicích a údaje o těkavých organických látkách (VOC) v ovzduší, od roku 1997 byl přehled rozšířen o data z monitoringu perzistentních organických látek (POP) a monitoringu polycyklických aromatických uhlovodíků (PAH). V Tabelárním přehledu jsou také každoročně uvedena data o chemickém složení srážkových vod, která jsou součástí databáze ISKO.

Součástí Tabelárního přehledu je i hodnocení měření částic PM_{2,5} vzhledem k navrhovanému imisnímu limitu v připravované směrnici EU.

V roce 2003 došlo ke změně v prezentaci Tabelárního přehledu. Tištěná část obsahuje komentář a základní přehledy o měřicích místech, včetně souhrnných přehledů překročení imisních limitů podle platné legislativy. Ostatní tabulkové přehledy včetně podrobného tabelárního přehledu denních průměrů na stanicích jsou uvedeny na příloženém CD. Celý Tabelární přehled je publikován na internetu (<http://www.chmi.cz>).

Rozsáhlejší hodnocení, zejména v územních souvislostech, je obsahem grafické ročenky, jejíž příprava navazuje na tabelární zpracování.

Zajištění obsahové i formální správnosti a kompletnosti Tabelárního přehledu a tlak na co nejvčasnější vydání jsou dva protichůdné požadavky provázející jeho přípravu a každá realizace ročního přehledu byla vždy kompromisem mezi těmito požadavky. O včasnosti vydání Tabelárního přehledu rozhoduje především termín dokončení ročního příjmu dat, zejména dat z manuálních sítí, jejich kompletnost, víceúrovňová verifikace a opravy ve spolupráci s dodavateli dat. Od roku 1994 se standardní součástí přípravy staly statisticky podložené databázové aplikace pro vyhledávání významných chyb v rozsáhlých souborech naměřených hodnot. Nasazení těchto postupů před vlastním zpracováním Tabelárního přehledu zvyšuje kvalitu publikovaných dat.

Prezentace naměřených a vypočtených dat (agregovaných údajů) v Tabelárním přehledu plně odpovídá současné legislativě České republiky v oblasti ochrany ovzduší.

Na závěr je třeba připomenout, že tato publikace, ale především naměřená imisní data v databázi ISKO, která jsou jejím východiskem, vzniká zásluhou velkého počtu lidí, pracovníků poboček ústavu, laboratoří úseku ochrany čistoty ovzduší ČHMÚ i spolupracujících organizací. Vlastní příprava tabelárního přehledu je výsledkem společné práce autorského kolektivu oddělení Informačního systému kvality ovzduší a pracovníků společnosti IDEA-ENVI, s.r.o.

Praha, červen 2007
RNDr. Jan Macoun, PhD.
náměstek ředitele pro ochranu ovzduší